

تاریخ تأسیس

سـ ۱۳۲۴

۵ صفر الخیر

الدین و الاکاب

نامنده

آیده ایکی مرتبه نشر ایدلور

مجله اسلامیه در

سـ ۱۳۲۵ غره ذوالحجه

۱۹۰۷ ۲۲ دیکابر

محرر وصاحب امتیازی :

ملا عام جان البارودی.

خارطیومطبعه
قزان.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سورة النساء ٥، ٦ آيت

وَلَا تَوَثُّوا السَّفَهَاءَ ۖ أَمْوَالُكُمْ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَمًا
وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٥﴾
وَابْتَلُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا
فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ
يَكْبُرُوا ۚ وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ ۚ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا
فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ ۚ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهَدُوا
عَلَيْهِمْ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٦﴾

ولاتؤنوا السفهاء أموالکم التي جعل الله لکم فیما وارضوهم فیها
واکسوهم وقولوا لهم قولا معروفا

ترجمه: سفیهلرگه (قسقه عقلی ارغه) حیانتکز ایچون، الله حاجتلی
وفائدهلی قیلغان ماللارنکرنی ویرمکز، اول ماللرده آنلرنی رزقلندرنکز
وکیورنکز، وآنلرغه بخشی سوز ایتکز *

تفسیر:

الله تعالی بو آیتده بش تورلی فائده بلدرگان

(۱) مال بنده نك حیاتی ایچون ضرور نرسه در هر كمنك
ترکلكی مال برله فایم بولا* شول سبیدن مالنی خلققه « فایم » دیو
آتاغان و مالنك ذاتنده قدرلی و حرمتلی نرسه ابدکینه اشاره قیلغان
و کوب اورنده قرآنده مالنی « خیر » دیو آناو کلگان *

(۲) سفیهلرگه مال ویرمکز دیگان، سفیه مالنی صافلی آلمای،
اورنلی توته بامای تورغان کمنه در تینتك، توتناقسز دیوبده ایدلور.
سفیه فاسقغه باشقه در بخشی آدم بولوبده مالینی ساقلائی آلمسه صدقه
و خیر ایچون اولچاوسز صرف ایدوب مالینی بتوروب صدقه و خیر بولینی
کیسه سفیه دیو ایتوله در * خاتونلردن، بای بچه لردن کوب ذاتلر عشرق
بولمسه لرده اوشبو سفیه جنسینه داخل بولالار *

(۳) الله تعالی بتون خلققه خطاب ایتوب ماللرکرنی آنلرغه
ویرمکز دیگان یتیم و خاتون طائفهلرینك ماللری خلق قولنده (۲)

اولگی فائده « جعل الله لکم قیاما » عبارتندن آکلانه. ایکنچی فائده
« ولاتؤنوا السفهاء » مضمونیدر. اوچنچی فائده عامه گه اضافه ایل « أموالکم »
تعبیرندن مستفاد ۴ فائده « وارضوهم منها » دیماینچه « وارضوهم فیها »
دیمکدن بلنده در. ۵ فائده « وقولوا لهم قولا معروفا » معناسیدر
(۲) خلقك اوزلری طرفندن قویغان وصی وکیل قولنده بولدقندن
خلق قولنده کبی بولادر

بولغانغه تصرف واختیار چیتنجه خلق ماللری دیک جائز *

آیت نك معناسی ماللرنك زنی قدرینی بلماوچی، كركینه بائوب
توتماوچی آدمار قولینه ویرمكز دیمكدر اول ماللر اصلده اول آدملر
ماللاری بولسه ده خلقنك اوز ماللری بولمسه ده. مثلاً یتیمار اوسوب
یتكچده آنلرنك حاللرینی تجربه ایتماينجه قوللرینه ماللرینی تابشرو
درست بولمای نك كم كله چك آیتده آچیق ایتهدر

وهم باشقه مال ضایع ایتوچی كمسنه لر گه، اوز اوغلنك زغه وسائر
ساقلاماسدای كمسنه لر گز گه مال ویرمكز ضایع ایتدر مكنز دیمكدر *
(۴) آندای سفیه كمسنه لر ماللرینی اوزلری اوسدره آلمدقلرندن
آنلرنك ماللرینی اوسدروب توب مایه لرینی کیموتماينجه حاصل بولغان
فائده سندن آنارغه رزق وکیوم وسائر كرکلرینی ویرمك تیوشدر

(۵) اگر اول مال خواجهلاری ماللرینی سوراسه لر آنلرنی
رد جمیل طریقچه کورکام ویموشاق سوز برله قایتسارکن، ماللرینی
هنوز ویرمكز، آنارغه قتیغاق فیلمنکز، سزدن شبیه لنمسونلر سز نك
اوزلری حقده خیر خواه ایدکنکنز گه اشانسونلر *

وَابْتَلُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ اِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَاِنْ اَنْتُمْ مِنْهُمْ رَشَدًا فَادْفَعُوْهُ
اِلَيْهِمْ اَمْوَالَهُمْ ^ع الیهم اموالهم ^ع (*)

ترجمه: یتیملرنی (ماللرینی تابشرو وقتده) سنانکز حتی ایولونورلك
بولغاچ آنلردن اوز فائهلرینی یخشی بلورلك حال کورسانکز (ماللرینی
یخشی سافلارلق اوسدرلك روش سیزسانکز) ماللرینی اوزلرینه
تابشرنکز

(*) ابن عباس، سعید بن جبیر، حسن بصری، وغیرهم دن «رشدًا» کلمه سینی
صلاًحاً فی دینهم وحفظاً لاموالهم دیو تفسیر کونچر لمشدر.

ولا تأكلوها اسرافا ودارا ان يكبروا ط
ترجمه: ماللرينى آرتق توتوب، وزورايغاج قولنكزدن آلورلندن
قورقوب آشوغوب يىمكنز *

ومن كان غنيا فليستعفف، ومن كان فقيرا فليأكل بالمعروف *
ترجمه: اگر يتيمنك وصيى مونكسز بولسه يتيمن مالندن بتونلاي صافلانسون
(خدمتى برابرنده، يال آلمسون) اگر يوقسل بولسه، خدمتى برابرند
عادنچه تيوشلى قدر ليگنه ييسون *

فاذا دفعتم اليهم اموالهم فاشهدوا عليهم
ترجمه: ماللرينى آنارغه ويرگان وقتنكزده گواهلندر نكز *
وكفى بالله شهيدا *

ترجمه: الله يتارلك گواهدر (اللهنك گواه وهراشنكزدن خبردار
ايدكىنى انوتمنكز ساق بولنكز *)

ايكنچى آيتكه متعلق بعض تفسير

اوشبو آيتدن آنكلانادر كه يتيملرنك ماللرينى بالغ بولدفلرندن
صونكده سنامينچه، مال سافلارداي حاللرى بارمويوقمو آچيق آنكلماينچه
قوللرينه ماللرينى تابشرو درست دگل * اگر يتيمنك بلوغندن
صونكدهغى حالى هنوز اشانچلى بولمسه فاسق بولمسه لارده قوللرينه مال
ويرمك وهم اوز ماللرينى بتونلاي تابشرمق درست بولماس *

اگر بر صبي وقت بلوغنده سفیه کوراسه بارچه مشهور مجتهدلرنك
اتفاقى اوزره اول يتيمنك قولينه مالى ويرلمز * فقط سن رشد (يكرمى بش
ياش) كه ايرشكاج سفاهتى توگانمسهده مالينى ضايع ايدرك بولمسهده
امام ابوحنيفه رحمه الله مالينى تابشرو تيوش ديگان * ولكن امام مالك،

امام شافعی، امام احمد، امام ابو یوسف، امام محمد و سائر لر رحیم الله
سفیه کمسنه گه بروقتده ده مالینی تابشرلمز یتمشکه ایرشسه ده دیتمش لر
قرآن عظیم اشبوامام لر ابتکان سوزنی بلدرادر وقایع تاریخیه هم اشبون
تیوشلی کورساتادر *

بنابرین علما حنیفه ده باشقه مذهبلر وفقنچه امامین (ابو یوسف و محمد)
سوزلرنجه فتوی ویرمشلر و هر کمنی قارتایسه ده سفیه (مالینی ضایع اپناردای)
بولسه حجر (مالنده اوز بلدکی برله تصرف ایتودن منع) ایدلور کرک
ویراغینی بتوشلر و ایچون، مالینی مصاریفی برله ده کیموتمز ایچون
آرتدرردای برامین ناظر قویولور دیه آچیق ایتمشلر *

بناء علیه بزنگ قران مملکتنده و عموم روسیه مسلمانلرنده یاش
بای بچه لر گه اون سکر یاشلرینه یتار یتماسده آتالری منک تورلی جفا
و محنت برله قرانغان و یونانکان ماللرینی دجله تابشروب ضایع (غالبا)
قیلدرولر قرآن و شریعت حکمینه مخالفدر * بواشده کورلگان مادی
و معنوی ضرر لر فقط شول مال وارثلری بولغان بای بچه لر گه و آنلرننگ
عائللرینه بولسه ده عاقبت کوب آدم لر گه کله در * وموندن الک قرآندن
آنکلاب ایتدکنمز و یازدقمزغه بناء موندای اشلرده نظارت ایتو
فقط ولی ووصی وظیفه سی دگل بلکه همه خلق مویننده بولغان بورچ
وصیلر فقط خلق طرفلرندن قویولمش وکیللر گنه بولوینه بناء البته گناه
وعیب همه خلقه یونالادر *

بس موندای ماده لارده اهالی محکمه ایتمانی (سیر و داسکی سودنی)
تنبیه ایدر گه تیوشلیدر * اورنسر یاشلرننگ خاطرلرینی رعایه ایتمای
آنلرغه شفقت و ترحم ایدر گه تیوشلیدر *

صاحب کشاف ننگ امر بالمعروف ونہی عن المنکر دہ گئی شرایطنی بیانی

۱۱ نجی نسخہ دن صوک

« دخی نئی ایچون منکر اشنگ واقع بولماغان بولوی شرطدر چونکہ بالفعل بولغان اش برابرندہ نہی ایدلہای بلکه عیب و ذم ایدلہ و ایکنچی دفعہ امثالینی قیلودن نہی ایدلہ در * ودخی مونک نہیی مخاطبک منکرنی آر تدر مقینہ سبب بولمق احتمالی بولمسون » (کوب و قتلر دہ خصوصاً ناہی جاہ و رتبہ صاحبی ، یا کہ مخاطب اوزرہ ولایت و تصرف صاحبی بولمسه عنادفہ و قباحتنی آرتق قیلورغہ باعث بولادر) « ودخی نہینک تأثیرینی امیدلنمک شرطدر اگر بردہ تأثیر امید بولمسه نہی فائدہ سزدر »

(مخاطبک قبول احتمالی بولمغاندہ نہی ایتو فقط برریا کارلق بولوب فالادر)
« مذکور شرطدر موجود بولغان صورتدہ برر کمسنہ ننگ منکر اشکہ کر شمک احتمالی بلونسہ بتدریج (اَوّل در جہدہ کنایہ طریقچہ ، صکرہ یموشاق سوز ، یموشاق سوز تأثیر ایتمسه بر آز قتیغراق ، صکرہ باشقہ یولد اشلر یاردمی برلہ ممکن قدر بار اجتہادینی صرف ایدوب) نہی ایدر »
خلاصہ کلام نہی عن المنکر ایداچی کمسنہ عالم بولوی استینہ عقلی و تدبیری بولمقی شرطدر اگر عقلی و تدبیری کمسنہ بولمسه عالم بولسدہ آنک نہیندہ صلاح اورنہینہ فساد ، قبول اورنہینہ اصرار و عناد توغار ، یخشیلقی قیلام دیہ عالمدہ ایمانلق آرتدرغان بولور *
صاحب کشاف کمئی امر ونہی ایدلور سؤالینہ جوابدہ : « هر مکلفی وغیر مکلف حتی صبی و مجنون بر کشیکہ ضررینی قصد قیلسدہ منع ایدلور

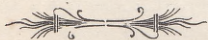
يا كه في نفسه حرام اشنى فيلودن - اوگر نمسون ايچون - منع قيلنور ،
وياشلكندن اوك اوگر نمسون ايچون نماز (وروزه وسائر آداب
اسلاميه) برله امر ايدلور *

« اوزى بر نوع گناهه مر تكب بولغان آدمك باشقهنى شول گناهه
نهى قيلمقى واجبد زيرا كه بنده كه گناهنى ترك ايتو ، وقيلفوجينى
توقتاتو هر ايكوى واجبد بر واجبنى اوزى قالدرو برله باشقهسى
ساقط بولماي » ديدر *

امر بالمعروف ونهى عن المنكر بابنده امام غزالى حكيمانه كوب
فائدهلر بيان ايتهدر *

بابك فذلكهسى اوشبو كه آمر وناهى بولاچق آدم عالم وعاقل
وخطاب حقنده خير خواه وغمخوار . بولسون ده حسن تدبير ايله نصيحت
سييلنچه آنكلاتسون سوياسون امر ونهى ايتسون . شول صورته گنه
دينى بر خدمت بولور *

يوقسه طبيعتلرنده اهل علمگه - اوزلرى بلمسه لرده - عداوت
اورناشقان ، فقط عادت اسيزى بولغان ، مشروع وغير مشروعنى
يخشى آيور ماغان عوام ناسنك مونداي الوغ اشكه ومقدس وظيفه گه
مداخله لرى عالم اسلام ايچينه فساد وفتنه ارقلى ساچودن ، وكندلرينى
غيبت وبهتان وهتك ستر و افشاء معصيت كبرى الوغ گناهلرغه باترودن
باشقه هيچ بر نتيجه ويرماس *

روسچہ اوقودن وترقيدن روسچہ اوقوغانلر طيالار

مسلمانلرنك روسچہ اوقوماولرى، حكومت مكتبلرينه كرماولرى، مسئلەسى هر كمگه معلوم اشدر

بو اش برله آنلر اوزلرينه فائده ايتهلر مو؟ ضرر ايتهلر مو؟ مونك جوابي ايچون مذكور مكتبلرنك غايه سيني آكلق كافيدر *

حكومت مكتبلرى — خريستيانلق مكتبلرى البته مستثنى — خلقنك بصيرتيني آچو، دنيا ومعيشت اشارنده كوزلى بولسونلر، هر بر اشك حقيقتيني بخشى آكارغه اقتدار حاصل ايلسونلر ايچوندر *

حكومت مكتبلرى طبعى هر يرده حكومتك رسمى لسانى وعادتي اوزره ترتيب ايدلدر * روسيده روسچہ، تركيده تركچہ، فرانسه ده فرانسوزچہ، گرمانيا ده نيمسچہ وهكذا

فقط خلقنك دعواسينه وتلاوينه كوره مذكور مكتبلرده كوب قوم ايچون لسانلرينى ودينلرينى محافظه قصديه اوز لسانلرنده بيك آزغنه (مثلا آطنه ده بر ايكي درس) دين درسى مساعده ايدلدر *

مسلمانلر دينلرينه معتقدلر، ودينلرى بويونچه غنه سعادتني منتظرلر، وچن قلب برله اشانغان وآيقلاغان دينلرى بدلينه هيچ بر نرسه نى قبول ايتمينه چك درجه ده محب وخلصلردر *

بناء عليه دينلرينه قصور كلتوررداي، اخلاق اسلاميه لرينه ضرر ايرشدررداي اشكه دنياوى كوب فائده كلتوررلك بولاسده راضى دگللر *

حكومت مكتبلرنده اوقوغان يكيترلر مز، نى سبيدر دينلرنده (عمللرنده) مساهله لى، اخلاق وعادتلرنده ملتن بابتاق يراق بولالار، درسلى تمام بولغاچده مى ودينى عادتني توتوده وساقلوده بيك آز اجتهاد ايدلدر *

آنلرنك بو حاللری دینلرنده صلابتلی و محبتلی بولغان مسلمانلرنی ارکوته، مکتبیلرده گی عیبی مذکور مکتبلرده، فنون و معارفده کبی کورساتوب ملتنی بیک کرک نرسه لرندن قاچوره * مذکور مکتبلرده اوقوغان شاگردلرنك عیب و قصور لرنی مکتب و فن اثری کوروب حیسات امورنده اینك فائده لی، دینی اشلرده ده بصیرت آرندر غوچی فناردن محروم بولالار *

* *

بزنك تاتار ملتنی آراسنر روسچه اوقودن و روسچه اولغان اورته و بیوک مکتبلردن قاچو عن اصل بتونلای آنکغر القلرندن و معرفتنك قدرینی برده بلمد کلرندن دگل بلکه شول یولغه کرگان بالالارنك و شاگردلرنك تیز زمانده آلماشنولرندن و آداب اسلامیه دن یراقلاشولرندن ناشیدر * بناء علیه بو مسئله ده علما و سائر اهالی بیوک عیبلی دگلردر بلکه روسچه اوقو بهانه سیله دیانت و اخلاقی کرله گان، اوزینك انسانیتینه قصور کلنورگان اوقوچیلر عیبیلردر * حاللری و فعللری برله بولنر خلقنی قورقوتسالار خلقنك بو بابده فی فکرلرنی بوزالار فارسدرالار * یوخسه روس تلینی بلونك و سائر آوروپا تللرنی بلونك، «ایکی یرده ایکی دورت» کبی قطعیات جهل سندن بولغان فنون ریاضیه اوگرانونك وطن غالب ایله اشانولاجی علوم طبیعیه آنکلاونك بالذات (کندولرنده) دین و اخلاقفه خیردن باشقه تأثیری بولمسه تیوشدر * آنکلی یاشلر، علم عاشقی شاگردلر، یکتلر اوقوسونلر هر نرسه فی بلورگه تر و شسونلر، بلسونلر، ملتنی جهالتدن چیقار سونلر یوقالودن یوقالودن قوتولدر سونلر، ملت ایچون کندلر بزنك بار طاقترلرنی صرف ایتسونلر لکن ملتنی ارکوته سونلر، بیذر مسونلر، ملتدن آیور لمسونلر

(ملتدن آيورلورلق حرکانده بولمسونلر) ملتکه اوزلرینی اخلاقلری و احوالری برله سودرسونلر *

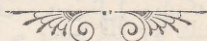
ملت بولرغه حاضره آرفه بولسون کرکلرنجه یاردم ویرسون بولرده مستقبلده ملتدنک دینی و حیاتی ایچون بصیرتلی حامی و چداملی عباد بولسونلر *

موندای زمانلرده فولدن کلورلک جزئی اشلرده وپک ینکل تکلیفلرده عناد ایدوب عامه ملتکه فارشو کیتیک، وپک فسقه بولغان معلومات دینییه و فنییه مغرور بولمق، و آراغه قوئلی فساد و نفاق ارقی اکمک، فدایي بصیرتلی یکتلرگه دگل عادی سفیهلرگه ده مناسب اش دگلدر *

حاضره آزعنه، فکر آزعنه هوش آزعنه مصالحه برله اتفاقمز و صلاحمز و ترقیمز امدلی حالدهدر *

صبر و تحمل ایتو اصلاح و ترقی یولینه کرگان، ملیت و حمیت معنالرینی آنکلاغان یکتیلردن نیوشلیدر آنلر شخصی فائدهدن کیچملی، آنلر نفس و شیطانی قهر ایتملی، آنلر صاغ و صولنی آيورماغان سفاغه مواسات قیلملی، آنلر دینلرینی بیغشی بلهگان جهلاغه مدارات ایتملی *

یوخسه بوکونگاچه ابتدائی درجه سنده گی اصول تعلیملر آراسنده غی قیاش کبی یالتر اغان فرقدن کوزلری چاغولغان بار عقلری کوز و قولالرنده بولغان اسافلدن نی کونولا *

اشبو ۱۹۰۷ سنه اوکتابرده معارف نظارتنده تشکيل ايدلمش هیأة علمیه نك قراری ومعارف ناظری جنابلرینك ۱۹ نچی نوپا برده بالفعل تصدیقیله تأکید ایدلمش ۱۵ ماده لی

نظامنامه.

غیر روس ملتئر اوچون بولاچق
ابتدائی مکتبلر حقنده (یولدر غزته سندن).

غیر روس اوچون بولاچق ابتدائی مکتبلر، بر طرفدن آنلرنك فکر و اخلاقلرینی توزه تو و بونك ایل حاللرینی اصلاح قیلو اوچون هم ایکنچی طرفدن آنلر آراسنده روس تلینی طارناو اوچون آچلاچق قدر بوندن ده مقصود غیر روس قوملرنی محبت و طنیه یولنده روسلر غه دوست و یاقن قیلودر.

غیر روس ملتئر اوچون مکتبلر ملاکتنك ابتدائی مکتبلری حقنده بولغان نظاملر بوینچه ده هم طرفینه قاراب یا صالغان تنظیماتلر بوینچه ده آچلور غه رخصت ایدله چگی کبی ثوبانده گی قاعده لر بوینچه ده آچلاچق قدر.

(۱) غیر روس ملتئر نك ابتدائی مکتبلر نده تعلیم لسانی شول قومنك اوزلرینك طوغان تللری بولور

(۲) غیر روس ملتئر اوچون مکتبلر بر کلاسی ایتوبده هم ایکی کلاسی ایتوبده آچلور لر. بونك ایل برابر اورنینه قاراب اولگی بر کلاسی مکتبلر نی ابتدائی ایکی شعبه دن عبارت ایدوب آچار غه ده رخصت ایدلور.

(۳) بو مکتبلرده اوشبو درس لر اوقولور لر:

زاكون بوژی (هر قومنك اوزینك دیسن علمی) اوقی
طورغان یالالرنك اوز تللری، روس تلی (سویلر گه، اوقور غه هم یازار غه
بلور قدر)، علم حساب، شعر

(۱) هر قومنك اوز جماعتلری آراسنده سویلاشه طورغان تللری شول قومنك طوغان تلی حساب قیلنور.

ایکی کلاسی مکتبلرده یوفاریده مذکور درسار دن باشقه یینه اوشبو فنلرده تعلیم قیلنور: روسیه تاریخی، جغرافیه، تاریخ طبیعی، رسم یاساو، هندسه مقدماتی.

(۴) غیر روسلارننک پر اؤسلاونی بولغانلرینه زاکون بوژی (دین عامی) بر کلاسی مکتبلرده ده ایکی کلاسیلر نده ده هر قومننک اوزلریننک طوغان تللری ایله اوقوتلور.

شوبله ایسه ده، اگرده بالالار روسچه آکلاردرجه گه کیلسه لر، آتا آنالری مانع بولماسه، زاکون بوژینی دین علمی روس تلی ایله اوقوتلورغه ده ممکن بولور.

پراؤسلاونی بولماغان یاکه نصرانی بولماغان قوملریننک بالالرینه اوز دینلری، اوزلریننک شریعتلری قوشقان روشده تعلیم ایدلور. (۵) اؤلگی ایکی یلده بالالرغه معلومات اوز تللرنده اوگره تلور. صوگفی یلرده تعلیم روس تلنده بولورغه تییشلی.

شوبله ایسه ده، اوقوچی بالالرننک اوز تللری ده همان بر درس صانالوب اوقوتلا بارور. معلملر بالالرغه روسچه آکلانا آلمانا معلوماتلرینی اوز تللرنده آکلانورلر.

(۶) اؤلگی یلننک صوگفی یارطیسندن صوگره، یعنی یارطی قشدن صونک هیچ کیچکدر میچی روسچه سویلاشور گه اویره تله باشلانور.

روسچه اوقورغه هم یازارغه اویره تو ایکنچی یلدن کیچکدر لماس.

(۷) اگرده بو مکتبلرده شعرلر (جرلر) اوقوتلا باشلاسه، اول جرلر روسچه ده بالالرننک اوز تللرنچده جرانلورلر.

اما چیرکاو مناجاتلری عبادت قیلنه طورغان تله اویره تلور.

(۸) درسارنی صنف وساعتلر گه بولو نارودنی پروسویشچینه

(معارف نظارتی) مینیسترسٹو اسی ننگ بر کلاسی وایکی کلاسی مکتبلر حقندہ

۱۸۸۵ نجی سنہ ۴ نجی اییوندہ چغارغان جدولی بویچہ یورتلور. (۲)

(۹) بو مکتبلر دہ اوقوتلاچق بارچہ درس لر ننگ ہم بالالرن ننگ آنا

تللرینک نی روشچہ ونی قدر اوقوتلاچقی حقندہ تفصیلی پروگرام

اوجیننی اوکر وکلر (پوپوچیتلر) طرفندن ترتیب قیلنوب معارف وزارتینہ

عرض قیلنور.

(۱۰) ایکی کلاسی مکتبلر دہ ہم بر کلاسیلرندہ اورینہ فاراب

لازم کورلگان ہر شعبہ لری آچلورغہ یارار. لکن بونلر ۱۹۰۴ نجی

سنہ ۲۱ نجی آپریل دہ چقغان زا کونفہ موافق روشدہ آچلورلر.

(۱۱) غیر روس ملت لر اوجون آچلغان مکتبلر دہ معلم ومعلمہ لر

تعلیمگہ صلاحیتنی حقندہ شہادتنامہ سی بولغان کشیلرگنہ تعیین قیلنورلر.

بومعلمہ لر ہر قومننگ اوزلری آراسندن بولسہدہ بولور یا کہ شولہ

قومننگ تیلینی بلہ طورغان روسلردن بولسہدہ بولور.

شرح: اول قوملر ننگ تللرینی بلہ طورغان روسلر بر کلاسی

مکتبلر ننگ زور صنفلرینہ غنہ یا کہ ایکی کلاسی مکتبلر ننگ ایکنجی

کلاس لری غنہ معلم بولا آلورلر.

(۱۲) بو مکتبلر، زا کون بوری (دین علمی) اوقوتور اوجون

ہر قومننگ اوزیننگ دین علماسینی یا کہ دین علمینی بلہ طورغان غیر

روحانی معلملر نی تعیین قیلو ممکن بولور.

(۱۳) اوشبو نظامنامہ بویچہ آچلاچق مکتبلر دن باشقہ، حکومت

(۲) درس جدولیننگ نمونہ سی اوشبو نظامنامہ ننگ آخرینہ قوشلوشلر.

صوماسندن، جمعیت یا کہ خاص کشیلر طرفندن بالالر هم زور لر اوچون روسکی کلاس لر آچار غه رخصت بیرلور.

بو کلاس لر ده اوقو زمانلری هم امور تأسبسیه لری آچوچیلر ننگ مصلحتی ایلر بر گه معارف ناچالستؤاسی طرفندن تعیین قیلنور اگرده بو مکتبلر گه خزینه دن پاسوبیه صورالسہ، بو کلاس لر ننگ نظارتی تمام نارودنوی پروسویشچینیہ مینیسترس تؤاسینہ طابشرلور.

(۱۴) بونظامنامہ قزان، اورنبورع، آدیسا، کافکاز، شمالی سبر اوچینی اوکر وغلرنگ، ترکستان ولایتلرندہ هم ایرکوتسک و امور قری ولایتلرندہ اجرا قیلنور.

(۱۵) معارف وزیری بونظاملرنی اہالیسی آراسنده غیر روس ملنلری اولان باشقہ ولایتلرندہ اجرا قیلا آلور

نمونہ جدول.

درس اسملری	بر کلاسلی مکتبلر ننگ		ایکی کلاسلی مکتبلر ننگ	
	۳۰	۲۰	۵۰	۶۰
۱) زاگون بورژی یا کہ آنک اورنینه باشقہ دین علمی.	۴ ساعت	۴ س	۴ س	۴ س
۲) روس تلی، سویلار گه اوقور غه هم یازار غه بلو مقدار ندہ	۱۲	۱۲	۱۰	۱۰
۳) طوغان تللری	۶	۶	۴	۴
۴) علم حساب	۶	۶	۴	۴
۵) شعر وجر لر	۲	۲	۱	۱
۶) روسیہ تاریخی	—	—	۲	۲
۷) جغرافیہ و معلومات طبیعیہ	—	—	۲	۲
۸) رسم و مقدمات ہندسیہ	—	—	۲	۲
جمعہسی:	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰

هندده علیکده کلیه سی (دارالقنونی)

علی کده شهرنده سید احمد خان اجتهدایله تأسیس ایدلمش دارالقنون حاضرگی اسلام مدرسه لرینک اینک انتظامی، اینک فائده لیلرندن صانالادر. بو مدرسه ده علوم دینییه اوستینه فنون جدیدیه تطبیقاتیله مکمل اوقولدیغندن معارف جهندن آوروپا مکتبلری درجه سنده دیورلکدر. بو علی کده کلیه سنده تکمیل ایتکان ذاتلر انکلیز کلیه (دارالقنون = اونیورسیتیت) لریننک دورتنچی صنفلرینه قبول ایدبلر. کلیه ننگ شاگردلری شول قدر معارفلری اوستینه حمیت ملیه و دینییه لر، وطنقه خدمتلی جهندن ده هندنگ باشقه مدرسه لرینه قاراغانده ممتاز بولوب سیاست و معارف جهتلرندن هندستانقه بیک کوب فائده کلتورلر. بو کلیه ترتیبلی غایت فائده لی بولدیغندن آفغانستان امیری حبیب الله خان اوتسکان سنه ده مخصوص زیارت ایتوب مدرسه نی و ترتیبلرین و درس لرین کوروب یورمش هده کلیه فائده سینه کلبتلی آچقه ده وقف ایتمش ایسلی و برسنه مقدم انکلتروننگ ولی عیدی هندگه واردقه علی کده کلیه سینی زیارت ایدوب لوندن غه فایتدغه مدح ایتوب سویلامش ایدی.

بو کلیه ننگ تأسیسی، اداره سی، طلبه سیننگ معیشتلری، اوقوله تورغان فذلری جهتلرندن بزنگ (روسیه مسلمانلری) ایچونک عبرتلا نورلک اورملری بولدیغندن المؤید و سائر تورلی عرب غزیته، و مجله لرندن هده مذکور کلیه ده مدرس ضیاء الدین احمد افندینگ آوروپاده سیاحت ایتوب قایتوشنده مصر غزیته لرنده نشر ایتسکان مقاله لرینی انتخاب ایدوب نشر ایتمک بولدی

مشار اليه افندى مذکور علی کده کليه سينك مدرسارندن بولوب ابتداء
علی کده کليه سنده تکميل فنون اينکان صوکره انکلترده کيمبرج
دارالفنوننده تحصيل ايتوب علوم رياضيه وعلوم فلکيهده بتون
آرفداشلى آراسنده برنجى چغوب امتحانده ايکى منک روبله اسحاق
نيوتن مکفاتيلى آلمشدر (بو مکافات فقط مدرسده برگنه ذاته ميسر
بولدر) آندن گيرمانيه گه باروب آلارننک اصول تعليم لرن کورورگه
(جوتنجن) کليه سينه کروب تحصيل اينکان و دوکتور مرتبه سنده شهادتنامه
آلغان. صونکره فرانسهده بر قدر وقت قالوب مصرغه کيلمش
آنداغى تربيلرنى و علمائينى کوروب وطنينه قايتوب يانکادن علی کده
کليه سنده درس او قتورغه باشلامشدر.

علی کده کليه سينک سبب تاعيسى

مشار اليه سيد احمد خان جنابلى (۱) هندده معتبر و مشهور
بر عائله گه منسوب بولوب، علوم دينيه و علوم عربيه گه همه انکليز
لسانيه و آنلرده بولغان فنون و معارفکده واقف بولديغندن؛ شرق
مدرسهاريله غرب مدرسهاريننک حاللرن تشوونگان، و موازنه اينکان
ايدى؛ صونکره بالاسينى انکلترده کيمبرج دارالفنونينه بولالماق بولدفند
کندسيده برابر سياحت ايدوب انکليز لرننک مکتبلرن و تربيه لرن
و پروغراملارن کوروب قايتمش ايدى. همه مسلمانلرننک ترقى ايتوب
اوزلريننک حقوقلرن محافظه ايتولرى ايچون علوم حياتيهنى جامع
انکليز چده يخشى اوقوله تورغان، اوروپا اصولى ايله تربيه ايتده
تورغان مکتب عاليننک ازومى کونکايينه اورناشمش و بوننک بالفعل
وجودکده چيغوينه عزم ايتمش ايدى.

(۱) سيد احمد خانننک ترجمهء حالى برنجى جلد آلتينچى سان مجلهده يازلمش ايدى

سياحتدن قايتدق علوم حياتيه نك وانكلير چە نك ده لز ومن، مسلمانلر
ايچون مذکور ايکى ماده نیده جامع بولغان مکمل بر دارالفنون بنا
ايتارگه تبوش ايکنن هر يرده سويلاب يورسه ده فکرينه جدی اشتراك
ايتوچى بيک آز ایدی * هند خلقی سيد احمد خان نك بو فکەرلرن
انكليرلر برله قاتناشوب قارالديغينه حمل وشونك ايچون آلا رغه ميل ايدوب
آلار اصولچه مکتب بنا ايتمکچى بوله ديلر ایدی * سيد احمد خان
ايسه همان شول فکرنك صلابت کورساتوب وطنداش ودينداش لرينه اوشبو
مضمونده نصيحت قيله ایدی :

ای فردا شلر ! بزنگ ترقی ايتوب نجاج تابومز ايچون تعليم ايشلرينه
اوزمز خواجه بولمق، علوم عصرينه نى اوزنگ قولمزغه، فلسفه نى صول
قولمزغه آلوب باشمزنى کلمه توحيد « لا اله الا الله » تاجى برله
زينتلامك لازمدر.

اول وقتلرده سيد احمد خان « مصلح الہیئة الاجتماعيه » اسمنده
چيغاردیغى غزيتہ سنده بو مسئله دن هر وقت بحث ايدوب تورديغندن
خلق آراسينه بايتاق فکر تارالغان ایدی * شولای ايدوب سيد احمد خان نك
کليه بناسى خصوصنده غى فکرى توقز اون سنه قدر دوام ايدوب نهايت
هند مسلمانلرينك فکرى ذاتلرى وبعض عالمرى بوفکرگه اشتراك
ايدوب بو مسئله ده جيولوب مذاکره ايدوگه قرار بير ديلر * جيولنده
مسلمانلرنك مکتب ومدرسه لرى وطريق تعليم لرى وملتنى محافظه
ايچون اولده اوقولغان فنلرنك کفايت ايتوب ايتيمه چكى هم انكليرلرنك
حتى هند مجوسيلرينك نظاملى حکومت مکتبلرنده اوقوب سياسى، ادبى،
تجارى خيلى خدمتلر کوستروبده مسلمانلرده مونك آزلقى، مسلمانلرده
حکومت مکتبلرندن اعراض ايدوينك حتى انكلير چه اوقوغان ذاتلرنى

تکفير ايدولرينك سبيلري و بو باباغى تنقيدلر مذاكره ايديلوب نهايت شونكا قرار بيردیلر:

حاضر گه چه مدرسه لریمز ده اوقتقان علملریمز بوز مانده کفایت ایتمی، حاضره باشقه ملتلر دن فالوشماسقه آلاغه اسیر بولوب آیاق آستلرنده ایز لماسکه قصد ایتدکده، مدرسه لریمز گه مطلقا فنون جدید درس لری آرتدیرمق و باشقه ملتلر بللگان قدری حیاتندن ده خبردار بولمق لازم در* و بو علوم جدید وانکلیز چه درس لر آرتدرونی باشقه مدرسه لر گه تکلیفی ایدوب قبول ایتدیرمک چیتون بولدیغندن مونک ایچون اینک آسان طریق آوروپا اصولنده بر دارالفنون آچمق ایدکینه قرار بیرگانلر. و مونک مصارفی ایچونده بتون هند خلقندن اعانه قبول ایتارگه و جیارغه قرار بیرگانلر* سید احمد خان ده مقصودیمه ایرشام، آقچه جیوب کلیه بناسینه توتونام دیگانده، هندک بعض عالم اسمنده بولغانلری و بایتاق آلاغه تابع بولغان ساده عواملر؛ سید احمد خان میسیونیر، دینمزی بتورمکچی، ساتلغان کشی، خرسیمانلقغه دعوت ایتمکچی دیب شایع ایتوب ایشلاگان ایشلرین و سویلگان سوزلرین افراط درجه دینگه ضررلی ایدوب کورساتوب شول ذات خصوصنده فی ایته سز دیب مکّه مکرمه عالمرندن فتوی صورادقلرنده کفرینه فتوی لر آلوب قایتوب بعض ساده خلقک اخلاصلرین قایتاروب ایشنی بوزمن بولسه لرده لکن سید احمد خان همت و عزیمتینه فتور کلتور ماینچه اوزینه تابع بولغان و فکرینه اشتراک ایتکان ذاتلر ایله آقچه جیارغه توتونوب ۱۸۷۵ نچی سنه ده علی کده شهرینه کچیرک کنه بر مدرسه بنا ایدوب اوقتورغه باشلامشلر*.

ادبیات عثمانیه دن بر نمونه، دینی و اخلاقی گوزل بر مقاله «اقتطاف» دن

ایمیلک

هندستانک شاهجهان شهرنده فانی اسمنده بر آدم بولنوردی.
فانینک اوچ احبابی وار ایدی. محبتینی بیوک بر نعمت وفوت بیلدکی
برنجیسنی پک سوردی: بر دقیقه خاطرندن جیقار مازدی؛ اونی خشنود
ایتمک ایچون هر شیئی فدا ایتمگه حاضر ایدی. ایکنچیسینی اولدقچه
سوردی: محبتیله افتخار ایدردی؛ بر مدت کورمیه جک اولسه آراردی.
لکن اوچنچیسینی آز سوردی؛ تصادف ایتدیکی وقت بر آشنالق ایدر،
بعضاده بر ایکی کلمه تعاطی ایلاردی. اوزون بر زمان هیچ کورمدیکی
اولوردی؛ نه آرار، نه صوراردی. اونک دوستلغنه هیچ اهمیت ویرمزدی.
بر کون فانی، حکومت طرفندن ید اداره سینه تودیع اولنش اولان
بر ایشک حسابنی ویرمک اوزره شهرک حاکمی حضورینه دعوت اولندی.
قارشیسنده بولانلرک قلمبنده ایک خفی حساری کشف ایده جک
قدر نفوذ نظر صاحبی اولان حاکمدن بر شی گیزله مک، کندیسینی هیچ
بر شیده آلداتمق ممکن دگل ایدی. واقعا ایلر مر حمتندن امید وار
ایسه ده کوتولر (نچارلر) عدالتدن تترردی.

فانی حاکمک حضورینه یالکیز کتمک ایستمدی. برنچی محبتنه
مراجعتله حساب رؤیتنده معاونت واقفنا ایدر ایسه بر ایکی
سوزله کندیسینی مدافعه ایتمک اوزره بر لکده کلمسینی رجا ایتدی.
او احبابی غایت بارد بر طور ایله دیدی که:

— بوشهر خلقینک جملہ سی بنکا پرستش درجه سنده حرمت ایتدیکی
حالده حاکمک نظرنده هیچ قدر و اعتبارم اولمادیغنی بیلزمیسکر؟
بونکلر برابر شو آنده بر بشقه سی طرفندن اکلنچه یه چاغیرلدم؛ برابر
کتمه یه امکان یوقدر؛ سزکله وداعه مجبورم.

فانی حیرتده قاله رق ایکنچی دوستنه مراجعت ایلدی . برابر
کتیمک تکلیفنی ایشیدنچه رکنه تغیر کلمش اولان بو دوستی برلکده
یوله چیقدیسه ده محکمه نیک قیوسنه کلیر کلمز توقفل :

— عزیزم! بن سنی چوق سورم، لکن بوقوبکا عجائب کورینیور!
بن بوقیودن عادتاً قورقیورم؛ بورادن ایچری کرهمم . یاپه بیلچکم
برشی وارسه اوده قیوبی آچیورمکدر . ایشته آچیورم، سن کیر! دبدی،
فانی یالنکزه کیر مکده مضطر ایدی . چونکه اوشهرده بر آدمک
حاکم طرفندن واقع اولان دعوته اجابت ایتمه مسی ممکن اوله مازدی .
میت چهره سیله ، تتره بهرک اوقورقنچ قیودن کیردی .

حضور حاکمه ، کندیسنه تودیعی اولنمش اولان ایشک — بر قیریق
آقچسی خارجه قالماق اوزره — حسابی رؤیت اولندی .

معاملاتی قصوردن ، خطادن سالم اولمیان فانی دوچار جز اوله جفنی
نغمین ایدره ک مایوس بر حالده ایکن کندیسنی کویستر مکسزین
بر طرفه طور مقده بولنان اوچنچی محبی حاکمک مواجهه سنه کلدی ؛
اونی مدافعه وحقنده جلب مرحمت ایچون اوقدر بلیغ ، اوقدر مؤثر
بر نطق ایراد ایتدی که نهایت حاکم فانیک هپ قصور لرینی ، هپ
خطا لرینی عفو ایله برابر بر بیوک مکافات احسان بیوردی .

* * *

هپ انسانلر اوفانی یز . بزه تودیعی اولنان ایش حیاتدر . حاکم،
رب ذوالجلالدر . مدهش محکمه قیوسی مزاردر . محکمه ، محکمه کبرای
عدالت الهیهدر . برنچی دوستمز ثروت مزدر که صوک نفسمزک حلویل
برابر بشقه لرینه انتقال ایلر ایکنچیسی اقر بامزدر که بزی مزار کنار بنه
قدر تشییع وبر ایکی دامله کوز یاشی فدایدهرک اوراچقندن اقراق
ایدرلر . اوچنچیسی دنیاده یاپه بیلدیکنز ایلیکدر که بزدن اول حضور
رحمته شتابان اولور؛ مساویمز (عیلمه می) کوچلدوب محاسنمز بیوللرک
بزی مغفرت رحمانیه مظهر ایدنجهیه قدر چالیشیر .

حفظ الصحة

مصر علماء ذوی البصائر نندن مشهور فرید و جدی افندی ننگ

« كنز العلوم واللغة » كتابندن ترجمه *

التبغ = تماكو.

تماكو آغاچی آرشین یارم، ایکی آرشین اوز و نلغنده بولوب اوّل آمریکادن چقان بولسده بوکونلرده آروپا و آسیاننگ هواسی معتدل بولغان هر شهرلرنده بتشدلور، اما هواسی اسسی شهرلرده یدی آرشینغه قدر اوسار *

تماكوننگ كيپكان يفرقلريني كاغذلرگه صاروب اوپله توتاشدروب توتونون صورورلر يا شول حالنجه چايناب يا اووب برونلرغه اسباب استعمال ايتلر. (نظافتسز و تربيه سز خلقلرده آغز اچينه تل آستينه سالوب بلچرانمقده بولادر) كيرك نيچوككنه استعمال ايدلسده آدم بالاسی ایچون بيك ضررلی بولغان برعاده مستكرهه در.

تماكوننگ ضررلريني نيكشروچی فرانسز حكيملرندن برسی «مجلة المجلات» ژورنالنده ديمش: آدم بالاسيننگ تماكو تارتورغه عادتلنوندن حاصل بولغان ضرر ايسرنكچ اچارگه اوگرانودن حاصل بولغان ضررغه برابر در. بو حكيمننگ سوزيننگ توغريلقى يازاچى جملهرمزدينده آنكلانسه كرك .

اون بشنچى قرنلرده آمريكا كشف ايدلگانچه بو عاده قبيحه بر عتيقه (ايسكى دنياده) يوق ايدى. بو عادتنى اوّل آروپاغه كلتر و ب ساچوچيلر اسپانياننگ بحريه عسكلري ايدى چونكه بونلار ماشلقلرى برله آمريكانى كشف ايتكند آمريكا وحشيلريننگ بواشنى اشلدكلرينى كوروب قايتمشلر ايدى .

آمریکائی کشف ایدوچی کا پیتان (خریستوف کولومب) آمریکا گه ایرشدکندن صونک ۱۵۱۵ نچی سنهده بوتما کو بعض خسته لرغه فائلی دیه سویلاب ارلقرینی اسپانیاده ایگو ایچون طبی اولن ارلقی دیه فایتوچی عسکرلر برله اسپانیاهه بیروب قایتار دی . فی الحقیقه فایتوب بوارلقرنی ایکدیلر اوسوب ینکچ کپکان یفرالقرینی استعمالده قصورلق قیلمدیلر *

بوتما کونک ماده وجوهری کشینی هلاک ایتکوچی «نیکوتین» در . توتونینی ایچمک صوررق سم قاتل (اوتروچی آغو) ایدوکی نی هم بو قایچان بولسهده آدملر آراسنده انتشار ایدوی حتی بو تماکو نی صاتوچیلر اکمک صاتوچیلرغه نسبتاً بزنک اونغه نسبتی کی اوله چفی خیال لرینهده کلمدی .

بو آفة عظیمه نك آدملرگه بو قدر ضررلی بولوی برله برابر بین الناس بو قدر مدهش (قورقسنچ) حالده انتشار ایتمه کینک سببینی تیکشروچی حکیملرنک تجربه لری صوکنک آنکلانغان سبب بودر : بعضا آدمنک دماغنده (می نده) برضعیفک حاصل بولا ، بوضعیفک سارتمین دماغنک حرکنی توقتاب صاحبینک بو عاده ردیئه گه عادتلا نوینه سبب بولادر ، صاحبنده بو عادت سببلی دوا برلانده کیتمی تورغان خسته لق برلن چولغانوندن غافل اولادر دیمشلر .

تماکو تارتودن حاصل بولغان ضررلر کو بددر . معروف بولغانلرینک بعضی سینی سزله صاباب کوستارایم :

- ۱ نچی قاننی آزایتا (۲) آوز صوی (سله گای) نی کوب آفوزا ، سله گای آغوب بتسه ایرنلر کیبوب سرطان خسته لغینه معروض بولادر .
- (۳) تشرنی تلف ایته (۴) بوناز و آوز ایچنده بولغان «غشای مخاطی»

یوفا تیریلرینی کیبده . ۵) بوراك ، كوز ، آش فازانی وایبکه نامرلنده حددن طش بیر حرکت واضطراب حاصل ایته . ۶) جوله گودهده تتره مک حاصل ایته در .

(لورزان) اسملی حکیم ، بتون دنیاده امراض عقلیه لرنگ سببی تماکو تارتماقده در دیمش . کونکل طنچسزلقی ، اوهام وتورلی وسوسه لرگه گرفتار اولغان ذاتلرنی حتی دیوانه لقی وباشقه می آورولرینه دوچار اولغان خسته لرنی تماکو تارتولرندن منع ایتمک سببلی شفا یاب اولدقلرینی دوقتولرلر کوب مرتبه تجربه ایتمشلر در . بو عادت برلن مبتلی بولغان بر آدم بو صنادقمز ضررلرنی وتماکونک سم قاتئل بولغان (نیکوتیندن) ، مرکب بولدقینی تفکر وتغقل ایتسه بو عادتنی جانی وتنی برلن مکروه کوزسه کړك البته . شولای بولسه بوسوزلرنی ایشتکان آدملر قولرنداغی تماکولرینی آباق آستلرینه آتوب تابطاب ، بواشلرندین قابتماقلری تیوشلی بولادر .

تماکوده نیکوتین دیگان آغونک بارلغنی اثبات ایچون تاریخ صحیفه لرنده محفوظ ومعتمد بولغان بر نیچه واقعه لریده کوستارایم :

۱۶۹۷ نچی سنه میلادی ده وفات ایتکان لاتین خلقدن «سانتول» نام شاعرنگ دوستی ایچاچک اوزوم صغندسینه تماکو صالوب اچمش ، ایچکان صونکندانوق تعبیری ممکن بولماسدای آورو برلن آورو بولوب هم اوز افلامسندن وفات ایتکان .

بر وقتنده طبیبک فیلوب یرگوچی بر خاتون اوچ بالانک باشلری «یوقولق» «قاووق» لی بولدقلرندن شولرنی بترمک ایچون تماکو صغندسینی سورتمش بیچاره بالالر کوب اذا وجفالر تاتودقلری صونکنده ترک حیات ایتمشلر .

ينه اوغر يلردن برسی کولمک اچينه تماکو تولتروب استندن بیک
یغشی قسوب بیلاب پایتاق وقتلر یورومش شول آراده جسمی آغولانوب
کوب آورولری ناتودقدن صوکره جان تسلیم ایتمشدر.

تماکو، آغوايد و کینی، بیک یارانوب استعمال ایتکو چیلرده حاصل
بولغان بعض تأثیرلری برلانده اثبات ایتوب بولادر شویله که: تماکو
تارتوچیلرده آرقلق، یوزلریننک (چهرلریننک) اوزگارمکی، چیخونکه
بولمقی، می لریننک آورمقی، فان آزلقی، قوسماق، کبی خسته لقی ار
برلن مبتلی بولمقلری کورلمکده در. تماکوننک آغو ایدو کینی بالفعل
شویله تجربه اینکانلر: اولاً تماکوننک صوینی چقاروب شول صونی
مخصوص آلانلر واسطه سیله حیواننک ایچا کینه یا که ایتینه یا که تننده بولغان
چبان کبی جراحاتلرینه صالحانلر. نتیجه ده هر فابوسیننک هلاک بولدقلری
کور مشاردر.

بعض تماکو تارتوچیلر بو قدر دلیل و تجربه لر برلن ثابت
بولغان ضرری، بز تماکو تارتامزده هیچ نرسه بولمی هیچ ضرری
کورلمی دیب چین کونکلدن انکار ایتماکچی بولسه لرده اش ننگ سو
نتیجه سنی کورگاچ عجب لنوب عجب لنوب دعوالرندین قایتالر چونکه بو
ضرر بعض کشیلرده نیز سیزلمی بلکه آقرون آقرون ایچینه آغو
جییلاده اخیره کیناندن آیاقدن بقاده قویا، حتی بویله کیناندن اولگان
کشیلرنی کوروب طیبیلرده تعجب ایتسه ده کشف بعدنده خسته لقننک
نیدن کیلگانون بلگاچ بوکشی ننگ حالینه تأسفی دن باشقه دیه چکری
قالمايدر.

منکور صانالغان ضررلر سارترین بزلر جمله فرداشلرمزننک بو
عاده شنیعه لرندین طیلماقلری برلن وعظ و نصیحه تمزنی کندمز

واجب کورهمز، اگرده عادت اینکوچیلر نکز بار ایکان آچیلیغنی هم ضررلارنی تفکر ایدوب قویارغه سعی واجتهد ایتاسز. نفسلر نکزنی بینکه آلمی عادتلر نکزده دائم بولاسز ایکان لاقل هواسی محبوس بولغان اورنلرده نارتوب یمان وصاصی ایسلر نکز برلن قرداشلر نکزنی رنجتمانکز خصوصاً یاش بالالار بار یرده هیچ استعمال اینه کورمانکز، یووش هم بر مرتبه بر آرتار تلوب قویلغان سیفارده اچلوقلارنی فی قدر یغشی بولسه ده یانکیدن هیچ تارتمانکز. چای خانه کبی یرلرده عموم ناس استعمال اینه تورغان خورخور (نارگیله) هیچ استعمال ایتمانکز. اوشنداق آوزنکزه قبارچقار کبی جراحت بولغان وقتده تماکو نارتودن بیگراکده صافلانکز.

تماکودن بیزو ایچون طریق :

تماکو نارتوچی تماکوننک بیک یغشیسینی هم بیک اوزون موشتوک برله مامق آرقلی غنه تارتسه - چونکه تماکو فی قدر یغشی بولسه نیکوتین ماده سیده شول قدر آز بولا وهم مامق آرقلی اوزون موشتوکدن ده نارتقاندۀ تاثیر آزابور - شول کیفیتهجه استعمال ایدوب کونده اولگیسندن سیزلماز درجه ده گنه آز آز کیموتسه وشول روشکه دوام ایدیلورسه کوب زمان کیچماسدن بالسکیه قویارغه هیچ آغیر کیلماس .

جناب حق باشقه حیوانلردن آیرلومز ایچرن بیرگان عقل وفکرلارمنی اورننده اجرا فیلساق بوکبی عاده مستکرهلرمنی قویماق هیچده آغر کلماس . انساننک کمالی نفسینه حکم، شهوتینه قهر، نفس تزگیننی محکم توتماق برلانگنه بولدقنیده تخطر ایدرساک انشاء الله بوعادتلرمنی قویماق بیک قیون اولماز .

الله تبارک وتعالی هر قایومزنی کورکام عادلرگه وفائلی اشلرگه موفق ایتسون .

استاتستیق لره نظرا سنوی یدی یوز میلیون کیلو غرام (تقریباً

۲۵.۵۷۳۰۰۰ پود) توتون صرف اولنقمده ایش نه قدر اسراف

مترجم یعقوب آدوینی .

پیداغوغیا

(*)

اما اولگی مرتبهده، اگر چه بروگه محبت - یا بغض - یاسرور - یا غضب کبی بعض نرسه لرگه میلین - یا خود کیری طروین و اخلاق حسنه - یا سیئه سین بالطبع بار کورسکده، بالا بوز مانده طفل بولغانغه یغشی نی یاماندن - فائده نی ضرردن آیرا آلمیدر. اما اول، ایکنچی مرتبهده، اگر چه نفسین - و آنک صفتلرین - دخی فضائل - و ذائل فی آکلاسهده، بلوی تمام قرارلنوب بیتکان بوامیدر. شونک ایچونده بو مرتبه بالانک آداب و اخلاقین تربیه قیلا باشلامق ایچون ایک مهم مرتبهدر. بعض انسانلرگه اوچونچی مرتبهده دورت ترلی مزاج (دم - صفراء - بلغم - سوداء) نک بری غالب بولوب، اخلاق حمیده - یا ذمیمه نی کسب ایتدرهدر.

قانی غالب بولغان کمسه، آثار ظاهریه نی قبولگه هوسلی - و آنلر برلن انفعالی تیز کورلدر بونک اخلاق ذمیمه سندن، چیکللیک (طیش) - و طتر قسزلق (رزانتسزلیک) اولوب، اخلاق حمیده سندن، آچق یز - سرور - و شفقت نی بولشودر.

صفراء غالب بولغان کشینک انفعالی ینه تیزرک بولسهده فارشی طرو قوتیده باردرد. بس آنک هر ایکی (فعل - و انفعال) قوتی باردرد. شجاعة - و عملگه قدره بونک اخلاقندن اولوب، غضب برلن قساوتده بوکا غالب اولور.

بلغمی غالب بولغان کەسە نەگ آثار ظاہریہ گە التفاتی آز بولوب انفعالیہ آز بولور بونک حسی ضعیف اولوب، اشی نەگ بولوی برلن بولماوی آنک فاتنە برابر بولمق اخلاق ذمیمە سندنەر. آلایدە صبر بونک ایک مہم خلقیدر. سوداسی غالب بولغان کەسە نەگ دە آثار ظاہریہ برلن انفعالی آز بولسە دە، قبول ایتکانی قدر آثارنی اوزنە حصر ایتوب غیرسینە تجاوز ایتدیرمز. یالغزلققە میل-فکرگە بیک چومو-حزن بونک عیبلرنن اولوب، فکرینک اوتکین لگی و طوغریلغی-واوزینک اشانچلیلغی-وحق غە میلی بونک فضائلندنر. بو طبیعتلر دن الی برسی-الی برسی غالب بولغان انسانلر دە کورلەر بس بوندای کشی فایچان برترلی-فایچان ایکنچی تر لی طبیعتگە مظهر بولادر. هر تقدیر دە انسان بونلر دن هر فایوسیمک غلبە سین قبول ایتە در. آلایک بو صفتلر نەگ حصولی انساننک کسبی برلن بولغانقە کیتار وینە دە قدرتی بار در. انساندن صادر بولغان خلقلر-وفعللر دە-بو دورت مزاج دن برینک غلبە سین شرع نەگ دە- عقل نەگ دە عذر اعتبار ایتماوی بونک کسبی بولوینە دلالة ایتە در. بس انسان غضبندن صادر بولغان عمللرندە صفر اوی اولمق برلن-طیشندن (یککل لک) صادر بولغان عمللرندە دموی اولمق برلن قُطلاً آلمیدر. باشقە صفتلر دە هم حکم شولدر. چونکە انسان انسان اولدغندن نیچک تەسە شولای بولا آلادر. بونده ابر کک لک و دشیلک برلن تَرَنَہ طرغان اصل خلقتندە گی خلقلر دە بار در.

مثلاً ایرلر، آثارنی قبول ایتوب، آنک فارشیلغینە-وعملینە دە قادرلر در، اَمّا خاتون قزلر بونک خلافتندە. فکر-وارادە قوئلری ایرلر دە آرتق بولوب، خاتون قزلر دە احساس قوتی آرتقرا قدر

ایرلر اوزین اوزی طتوغه - واوز آلدینه طر وغه میللی رَک بولوب،
خاتون قزلر غیرنک مساعده و یاردمینه میل ایتلر.

اش شولای بواسهده، ایر برلن خاتون معاملهده نیگز بولورغه
تیوشلیدرلر. بس خاتونلرغه معامل، جبر - وظلم طریقچه اولمایوب،
یاردمچی دوستغه معامل، طریقچه بولورغه تیوشلی در. ایرلر قونلی
اولدقلری ایچون دایما آنلرنی صافلاب قصورلرین تکمیل ایتارگه
طر شمی کیرک. انسانیه - و شرع شریف - و آداب معامل، نک مقتضاسی
بودر.

ایکنچی باب

انسان نلک الله تعالی گه نسبتی

برنجی بابده، «انسان اشیائی طانرغسه (تعریف گه) طر شقان
وقتنده، بر مرتبه خوفی - وایکنچی مرتبه انس نی بیر طرغان بر
معنی نی کوکلنده طابادرکه اثر الوهیه در. دیمش ایدک. بو اورنده
بونی توضیح ایده چکمز.

الوهیه معنی سین آکلامق، بر مرشد خارجی گه محتاج اولمایوب
هر انسانده فطرة و طبیعتی حسبلی حاصل بولادر مثلاً بر یاش بالانی
بر صحرا ده هیچ کم گه فانتشما ینچه تربیه لنوب اوسوبن فرض ایتسهک،
بو اورنده یار اتلغان عقل - وفکری بوینچه اویلاب اوزی برلن،
آغاچلر - وصولر - و حیوانلر - ویرلر - و کوکلر - و قیاش - و آی
- و یلدزلرکی ترلی نرسه لر نک آراسنده آیرمانی طابادر. آیرمانی
یاضاغاچ بو نرسه لر دن هر قابوسینک بار لغینه سبیلرینده ازلی
باشلیدر. ایمدی شول سبیلرنی از لگان وقتنده الوهیه معنی سی ظاهر

بولادر. فایچان کوزی آلدنده یوق نرسه لرنی بار ایتکانین کورگاچ،
برده یوقنی بار ایترگه کُچی ییتکاننده آکلاوی، بو فکرگه قوشلغاچ
بیگرگده بو عالمی یوقدن بار ایتکان وهر نرسه گه کُچی ییتکان بر
ذاتنک بولغانین آچق وشهبه سز آکلیدر.

مگر اول الوهیه نیک معنی سین و حقیقتین آکلاودن انسان نیک معرفتی
و فکری قاصر بولغانغه آنکنی ایکانین آکلی آلمیدر. شول سبیدن
اؤلگی اُمّتلر بونیک حقیقتین تعیین ده تری اختلاف گه نشوب
فایسی قیاش - فایسی اوت - فایسی صنم لر - فایسی مخصوص حیوانلر
اولماقینه چه بارغانلر در.

آخری وار.

استانبوله سیاحتیم

اشبوس ۱۳۲۵ سنه یازنده اولان استانبول سیاحتمه متعلق بعض فوائد
علمیه و ادبیه مجله نیک اوچنچی سنه سی محرم باشندن «استانبوله سیاحتیم»
عنوانی تحتندّه متفرقة نشر ایدلسه کرک بعون الله تعالی *

تقریظ

الفتوحات الربانية

فیما ورد فی القرآن من الاوامر والنواهی الالهیه
 اشبو نامده کریدی نزیل مصر شیخ محمد عبدالعزیز الحکیم
 جنابلرینک آیات احکام تفسیری مصنفی طرفندن اداره مزگه ایرشدی *
 کتاب مذکور ایکی جلدده برنچی جلدی اوامر الهیه ایکنچیسسی
 نواهی الهیه گه متعلق آیتلرنی جمع وتفسیر ایتمش * اثناء تفسیرده
 مقامیغه مناسب حدیث شریفلر کوچورمش - عبارتی سهل، بیانی آچیق،
 مشهور تفسیرلر وفقنچه افاده سی یغشی * کتابنک کاغذی وطبعی هم
 گوزلدر طابئه علوم وارباب مطالعه ایچون لایق مطالعدر *
 آدریس: مصر قدام قسم الجمالیه
 الی محمد افندی عبدالعزیز الحکیم

برهان ترقی غزیته سینہ

آبونه دفتری آچلدی

آسترخانده شمذیک هفته ده بر، نزلیکله هفته ده دورت مرتبه نشر ایدیلور.
 ادبی، سیاسی وهم نجاری ترکچه مسلمان غزته سیدر.
 سنه لک آبونه بدلی اوچ روبله، آلتی آیلق ایکی روبله.
 ناشر ومحرری: شیروانی مصطفی لطف اسمعیلوف.

Адресъ: Астрахань Редакция Газеты „Бургани - Тараки“

اعلانات

قزنده ۱۹۰۷ سنه دیکابر ۱۰ نده چغا باشلاغان

سیاسی، ادبی، تجاری اخبار غزیتہ سینہ آہونہ دفتری آچقدیر.

«اخبار» غزیتہ سی سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، ادبی و دینی مسئلہ لردہ
برنجی درجہ اولان اهل قلمنک اثر لری ایله تزیین ایدله چکدر.

غزیتہ حاضرده هفته ده ۳ دفعه چیقادیر.

بواسی: یلغه ۵ صوم، ۶ آیفه ۲ صوم ۵۰ تین، ۳ آیفه ۱ صوم ۳۰ تین، ۱ آیفه ۴۵ تیندر.

اداره خانہ سی قزنده «بلغار» ۶-۷ نچی نومر لردہ.

محرر و ناشری حارث فیض اللین.

Казань. №№ „Болгаръ“ ред. газ. „Эхбаръ“

«دین و معیشت» ژورنالی ۱۹۰۸ نچی سنهدن باشلاب «ایزگو کیچه» لردن

بشقہ یالغزی چقاچقدیر. «ایزگو کیچه لر» نك وعد ایدله شلری تمام ویرلاچکدر. ژورنالوز
اولده گی کبی هفته ده بر مرتبه چغوب دین و ملتزمه فائده لی نرسه لر یازیللاچقدیر. توتدیغی
مسکنک ثابت اولوب حق یول اوزره دوام ایدله چکدر.

۱۹۰۸ نچی سنه ایچون آہونہ دفتری آچلدی.

بر آیفه	۳ آیفه	۶ آیفه	بر یلغه	بواسی:
—	۱ صوم	۱ صوم ۵۰ تین	۳ صوم	شهر آچینه
—	۱ صوم ۲۰ تین	۲ صوم	۴ صوم	چیت شهر لرگه
۱ صوم	۲ صوم	۳ صوم	۶ صوم	چیت مملکت لرگه

شهر ایچی شاکر دلره یلنه ۲ صوم ۵۰ تین. چیت شهر شاکر دلرینه یلنه ۳ صوم.

Адресъ: Оренбургъ, редакция журнала

„Динъ ва Магинетъ“ телефонъ № 289.